

Spaltist

Er tegnspråk mitt språk? - jeg hører jo...

Av Torill Ringsø

Døve definerer seg som en språklig og kulturell minoritet. I følge Store Norske leksikon er ordet minoritet, eller mindretall «brukt om folkegruppe som utgjør et mindretall av et lands befolkning. Betegnelsen brukes også om en underordnet eller marginal gruppe, definert ut fra etniske, «rase-messige» eller andre spesielle karakteristika som kjønn, religion, språk eller kultur.» Ja, det passer bra på døve, som definerer seg som en språklig og kulturell minoritet.

Språk er, som vi ser, en del av det å være en minoritet. Språkene våre er en stor del av hvem vi er. Det er gjennom språk og samhandling vi skaper relasjoner. Vi lærer gjennom språk og vi dannes gjennom språk. Hvert språk i verden bærer med seg kultur, historie og identitet. Språket vårt, ja, selv en dialekt signaliserer hvem vi er og hvor vi kommer fra. Som en del av den bergenske minoriteten, så vet jeg mye om det.

For døve er tegnspråk viktig, mange har opplevd befrielsen av å endelig få et språk som gir dem muligheten til å kommunisere fritt og uanstrengt, i alle fall med andre som også kan tegnspråk. Døve er rausere, de deler språket sitt med alle som vil lære. Jeg har sett mange døve som tålmodig prater tydelig og rolig slik at hørende skal kunne lære seg tegnspråk. Jeg har hatt gleden av å ha døve kolleger som underviser hørende foreldre med døve barn, i tegnspråk. Jeg beundrer utholdenheten og vennligheten. De er fantastiske og de gir foreldre et språk slik at de bedre kan kommunisere med egne barn. Selvfølgelig gjør de det! Det skulle bare mangle. Foreldre er de viktigste i barns liv, de må kunne kommunisere sammen og hvem er bedre læremestre enn døve selv?

God kommunikasjon er viktig også i familier der en eller begge foreldrene er døve, og barna hørende. De hørende barna skal lære seg tegnspråk, og det gjør de vel, eller? Vi snakker om at hørende barn med døve foreldre blir tospråklige. Vi sier det som om det skjer automatisk, men gjør det egentlig det? Døve foreldre i dag er flinke til å bruke tegnspråk til barna når de er små, de anerkjenner at deres hørende barn er en del av

deres språk og kultur. Når barn begynner i barnehagen blir verden litt større, det gjør noe med språkutviklingen. Barna er som oftest i et talespråklig miljø minst 6-8 timer hver dag, 5 dager i uken. De utvikler sitt begrepsapparat hver eneste dag, på norsk. Hvordan kan barna utvikle det samme på tegnspråk på noen timer før leggetid og i helgen?

Både KODAer og døve foreldre kjenner frustrasjonen som oppstår når man ikke forstår hverandre godt nok. Den klassiske situasjonen er når barnet har masse spennende å fortelle, men ikke kan alle tegnene som skal til for å fortelle det på tegnspråk. Døve mor eller far jobber hardt med å oppfatte, men må be om at barnet gjentar og snakker roligere. Barnet blir frustrert og sier «det er ikke så farlig», før det går sin vei. En vond situasjon for begge parter.

Hørende barn av døve foreldre i alle aldre kan føle at vi ikke er flinke nok i tegnspråk, det oppleves sårt og litt flaut. Vi er jo en del av minoriteten og omgivelsene forventer at vi skal kunne, men alle kan ikke. Alle burde få mulighet til å lære, men hvordan?

Norges Døveforbund besluttet på forrige landsråd at man heretter skal profilere seg mer som en språkorganisasjon. De er vaktbikkje for norsk tegnspråk (sitat H. Herland), og vil jobbe for å styrke språket. Vi håper de kan være vår vaktbikkje også. En måte å styrke minoritetsspråket på er å jobbe for at de hørende barna fremheves som del av den språklige minoriteten, med rett til tegnspråkopplæring – slik at de blir tegnspråklige. Den samiske befolkningen

har klare rettigheter til språk- og kulturopplæring. Utenfor samiske distrikter har samer rett til opplæring på samisk dersom minst 10 elever ønsker det, og så lenge disse utgjør en gruppe på 6 elever. Kan vi få samme rett?

2013 er selveste Språkåret og et av målene er «å få fram meir kunnskap om, og skape større respekt for urfolkspråk, minoritetsspråk, innvandararspråk og teiknspråk».

Foreningen hørende barn av døve – CODA Norge ble stiftet takket være økonomisk støtte fra Norges Døveforbund. Sammen med Ål folkehøyskole og kurscenter for døve har de gitt foreningen mulighet til å arrangere samlinger for voksne og etter hvert leire for barn. Nå blir det snart ungdomssamling også. Støtten og anerkjennelse fra Norges Døveforbund har vært viktig for oss og vi vil gjerne gi noe tilbake.

Norges Døveforbund og Språkrådet har kanskje allerede noen planer for hvordan tegnspråk skal løftes i 2013? Foreningen hørende barn av døve bidrar mer enn gjerne i en nasjonal dugnad for å heve statusen til norsk tegnspråk. En anerkjennelse av språket er en anerkjennelse av dem som bruker språket. Anerkjennelse av tegnspråk er også anerkjennelse av hørende barn av døve foreldre, som er barn av minoriteten. Ja, vi hører, og ja tegnspråk er også vårt språk.

Godt nytt tegnspråkår!

PS. Nå kan alle hørende barn av døve, uansett alder, bli medlem av foreningen vår. Gå inn på www.coda-norge.no og meld inn barna!